

Puolustusvoimien materiaallinen valmius 1960-luvulla

Puolustusvoimien materiaallinen valmius parani erityisesti Neuvostoliitosta tehtyjen hankintojen ansiosta vuodesta 1963 alkaen. Silloin saapuivat Suomeen muun muassa ensimmäiset 21 kpl nykyaikaisia torjuntahävittäjiä, mallia MiG 21 F, sekä panssarikalustoa, tykistöä ja merivoimien varustusta. Ilmapuolustus kaikkiaan jäi kuitenkin heikoksi ilmatorjuntaohjusten kaupan peruunnuttua. Ilmavalvontakyky tosin parani lähivuosina Englannista ostettujen kaukovalvontatutkien tullessa käyttökuntoon.

Puolustusneuvoston jo hyväksymälle, puolustusmenojen lähes kaksinkertaistamista (kolmeen prosenttiin BKT:sta) vaatineelle kehittämisohjelmalle (ns. K-ohjelmalle) ei löytynyt riittävää, perushankintalakiin sidottavaa rahoitusta, mutta ohjelman mukaisesti tehtiin silti monivuotisia tilausvaltuuksia vuodesta 1965 alkaen. Tavoitteeksi oli asetettu erityisesti puolueettomuuden suojaamiskyvyn parantaminen. Perushankintalain puuttuminen ei sinänsä estänyt suurempia hankintoja, vaan sen teki valtioneuvoston ja eduskunnan poliittinen harkinta valtion kassakriisin rajoittamissa puitteissa. Puolustusmenojen kansantuoteosuus pysyi pääpiirtein 1,5 prosentin tasolla, joten materiaallinen valmius kehittyi hitaasti.

Puolustusvoimien materiaalihankintojen huomattava osa käytettiin 1960-luvun puolivälissä panssarintorjunnan tehostamiseen kevyillä ja raskailla singoilla sekä panssarimiinoilla. Myös jalkaväen käsiaseita ja tykistökalustoa hankittiin suurehkot määrät.

Puolustusvoimain komentajan tehtävien vaihdon vuoksi Pääesikunnassa laadittiin syksyllä 1965 perusteellinen inventaario puolustusvalmiudesta. Siitä kävi ilmi, että maavoimien nopeimmin perustettavat ja parhaiten varustetut suojajoukot käsittivät mm. kuusi prikaatia, panssariprikaatin ja noin 34 erillistä jääkäripataljoonaa tai vastaavaa joukkoyksikköä sekä niitä tukevat aselajijoukot. Päävoimiin kuului lisäksi 20 prikaatia ja 15 jääkäripataljoonaa tai vastaavaa, mutta niiden varustetaso oli heikko ja perustaminen olisi kestänyt kauan.

Suorituskyvystä ja kehittämistarpeista todettiin:

- Lapissa kyetään Naton mahdolliset alueloukkaukset torjumaan mutta ei Neuvostoliiton yllätyshyökkäystä, vaan silloin olisi siirryttävä sissisotaan.
- Oulujoen vesistön eteläpuolella ja Sisä-Suomen järviolueella on tärkeimmillä alueilla torjuntavalmius.
- Etelä-Suomen rantamaalla on torjuntavalmius.
- Ilmapuolustuskyky on heikko.
- Liikekannallepanon hitaus on puutteena, joten pitäisi keskittää varustaminen entistä enemmän nopeasti perustettaville joukoille eikä jakaa tasan kaikkien kesken.

Ilmavoimien käytössä oli vuonna 1965 lentokalustoa seuraavasti: hävittäjät: 1 kpl MiG 21 F, 10 kpl Gnat; suihkuharjoituskoneet: 4 kpl MiG 15 U, 2 kpl Vampire, 63 kpl Fouga Magister; lisäksi harjoitus- ja kuljetuskoneita sekä viisi helikopteria.

Vuoden 1965 lopulla puolustusvoimien hallussa oli 605 000 käsiasetta, jotka riittivät hyvin määrävahvuuden n. 550 000 mukaisille joukoille, mutta suurin osa oli sodanaikaista varastoa. Vain suojajoukoille oli jakaa uusia rynnäkkökiväärejä (32 500 kpl) ja kevyitä konekiväärejä (1000 kpl). Uusia panssarintorjunta-aseita (kevyitä ja raskaita sinkoja) oli riittävästi suojajoukoille. Jalkaväen aseistuksen hankinnat etenivät suunnitelmien mukaisesti. Pahimmat puutteet olivat ilmatorjunnassa ja myös panssarintorjunnassa pitkillä etäisyyksillä, sillä se oli panssarivaunujen varassa, kun kunnollisia ohjuksia ei juuri ollut.

Lähteinä mm: Pertti Salminen, Puolueettomuuden nimeen (1995), s. 214 - 342; Sakari Simelius, Puolustusvoimien puolesta (1983), s. 154 - 266; Vilho Tervasmäki, Puolustushallinto sodan ja rauhan aikana 1939 - 1978 (1978), s. 371 - 384 ja 431 - 435; Pekka Visuri, Totaalisesta sodasta kriisinhallintaan (1989), s. 199 - 216; Pekka Visuri, Puolustusvoimat kylmässä sodassa (1994), s. 172 - 203.

Pääesikunnan operatiivinen osasto: Muistio omien joukkojen toimintavalmiudesta ja sen kehittämisen perusteista, 16.9.1965, T26965/F35sal, Sota-arkisto.

Ilmavoimien esikunnan vahvuusilmoitus 14.1.1965, T26965/F35sal, Sota-arkisto.

Jalkaväkitekniikan toimiston valmiusilmoitus 28.12.1965, T26965/F35sal, Sota-arkisto